

Nr 240.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslagsfrågor i anledning av omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet; given Stockholms slott den 16 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för social-, finans- och ecklesiastikdepartementen vissa *anslagsfrågor sammanhängande med framlagda förslag om omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet*.

Föredraganden anför följande.

I särskild proposition denna dag, nr 239, har framlagts förslag om ändrade regler beträffande undersökning av sinnesbeskaffenheten hos för brott tilltalade personer m. m. Förslaget utgår från att en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet skall ske i enlighet med grunder, för vilka närmare redogjorts i propositionen. För sinnesundersökning av tilltalade som vistas på fri fot skola vid vissa statliga sinnessjukhus inrättas särskilda undersökningsstationer med heltidsanställda läkare i huvudsaklig överensstämmelse med ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 29 december 1944 framlagt förslag. Undersökning av häktades sinnesbeskaffenhet skall liksom hittills i regel verkställas vid fångvårdens sinnessjukavdelningar. Även vid dessa skall undersökningsarbetet anförtrös fast anställda läkare. Till grund för omorganisationen i denna del ligger ett av fångvårdsstyrelsen den 15 januari 1945 framlagt förslag, som väsentligen ansluter sig till en av medicinalrådet P. Björck upprättad promemoria i ämnet. Jag anhåller nu att få anmäla de anslagsfrågor berörande anslag under andra huvudtiteln som sammanhånga med den föreslagna omorganisationen av undersökningsväsendet.

De anslag under andra huvudtiteln beträffande vilka omorganisationen föranleder ändrad beräkning äro anslagen till *Medikolegala besiktningar*, till *Fångvårdsanstalterna: Avlöningar* och till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst*. Även anslaget till kristillägg påverkas men i relativt obetydlig omfattning. Från förstnämnda anslag bestridas, förutom ersättningar för rättsmedicinska obduktioner, kostnader för undersökning av sinnesbeskaffenheten hos tilltalade som befinna sig på fri fot. Efter tillkomsten av den föreslagna till sinnessjukvården anknutna undersökningsorganisationen för

denna kategori tilltalade komma dessa kostnader icke vidare att bestridas från anslag under andra huvudtiteln. I årets statsverksproposition har därför i avvaktan på ställningstagande till sagda omorganisationsfråga anslaget till medikolegala besiktningar upptagits med allenast beräknat belopp (II ht s. 69 f.). Vad angår fångvårdsanstalternas avlöningsanslag samt dyrtidstilläggsanslaget erfordras ändrad beräkning av anslagsbeloppen på grund av omorganisationen av fångvårdens sinnessjukavdelningar.

En översikt över den nuvarande organisationen av undersökningsväsendet beträffande häktade m. m. ävensom redogörelser för medicinalrådet Björcks förut omförmälda promemoria och fångvårdsstyrelsens förslag till omorganisation av fångvårdens sinnessjukavdelningar jämte däröver infordrade yttranden ha lämnats i den inledningsvis berörda propositionen. Enligt fångvårdsstyrelsens förslag skall någon ändring icke ske beträffande det nuvarande antalet sinnessjukavdelningar vid fångvården. Dessa äro sju och förlagda till Långholmen (90 platser, varav 20 av provisorisk karaktär), Håga (83, efter full utbyggnad 105 platser, varav omkring 20 för undersökningsfall), Malmö (26 platser), Härnösand (10 platser), Jönköping (60 platser, varav omkring 15 för undersökningsfall), Västervik (35 platser) och Växjö (16 platser). Där annat ej angivits, användes platsutrymmet så gott som helt för undersökningsfall. På Gotland ske undersökningar av häktade vid S:t Olofs sjukhus i Visby. Beträffande denna organisation föreslås ej andra ändringar än att undersökningsavdelningen i Jönköping, som är av provisorisk natur, så fort ske kan utbytes mot en undersökningsstation, förlagd till Härlandaanstalten i Göteborg, samt att avdelningen i Härnösand förbättras så att ett ökat antal undersökningsfall kan hänvisas dit. Då frågan om inrättande av en undersökningsstation vid Härlanda kräver ytterligare övervägande, räknar jag i detta sammanhang endast med personalorganisationen vid de nuvarande sinnessjukavdelningarna. Samtliga läkarbefattningar vid dessa avdelningar äro arvodestjänster (jfr prop. nr 239 s. 21). Å arvodena utgå dyrtidstillägg och kristillägg enligt gällande grunder. Med chefsläkarbefattningen å Långholmen är för närvarande förenad befattningen såsom lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet.

I sin promemoria har *medicinalrådet Björck* — med utgångspunkt från att under år 1943 avgivits drygt 700 utlåtanden från fångvårdens sinnessjukavdelningar, och från att normal prestationsförmåga för en läkare kunde beräknas till 50 å 60 utlåtanden om året — föreslagit, att de nuvarande med arvode förenade läkartjänsterna vid sinnessjukavdelningarna å Långholmen och Håga samt i Malmö, Härnösand, Västervik och Jönköping, vilka för närvarande äro 16, varav 9 heltidstjänster, utbyttes mot 12 ordinarie och 2 extra ordinarie läkarbefattningar. Av ifrågavarande läkare skulle de ordinarie utgöras av 1 överläkare av 2:a klass i A 28 (Långholmen), 5 överläkare av 3:e klass i A 27 (Håga, Malmö, Härnösand, Västervik och Jönköping), 6 förste läkare i A 28 och 2 andre läkare i Eo 26. Med överläkartjänsterna av 2:a och 3:e klass skulle vara förenad rätt till hyresersättning av 3 000 kronor resp. 2 500 kronor. Överläkare skulle tillsättas av Kungl. Maj:t och övriga läkare av fångvårdsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande. Läka-

ren vid sinnessjukavdelningen i Växjö skulle bibehållas vid sitt nuvarande arvode, 1 000 kronor. Såväl läkaren i Växjö som läkare vid S:t Olofs sjukhus i Visby, som verkställde undersökningar av häktade å Gotland, skulle vidare få rätt till ersättning med 100 kronor — mot tidigare 70 kronor — för varje enligt vederbörligt uppdrag slutförd undersökning eller samma ersättning som enligt medicinalstyrelsens förslag skulle utgå till de läkare, som utan att vara anställda vid de föreslagna undersökningsstationerna inom den statliga sinnessjukvården i undantagsfall komme att förordnas verkställa undersökning av tilltalade på fri fot. Utöver de fast anställda läkarna borde fångvårdsstyrelsen vid behov kunna tillfälligtvis förordna en eller två extra läkare.

Fångvårdsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot det av Björck föreslagna antalet läkarbefattningar, har med avseende å de olika läkarnas lönegradsplaceringar anmärkt, att chefläkaren å Långholmen förutsattes allttjämt komma att vara lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet samt att jämväl chefläkaren å Håga borde erhålla ställning såsom överläkare av 2:a klass, enär Hågaanstalten, på sätt jämväl strafflagberedningen förordnat, borde administrativt frigöras från säkerhetsanstalten å Hall och ställas under självständig ledning av sinnessjukläkaren. För avhjälpande av en arbetsbalans vore det av stor vikt, att läkare med befogenhet att självständigt avgiva utlåtanden kunde tillfälligtvis erhållas. Den av Björck föreslagna anordningen, att fångvårdsstyrelsen skulle vid behov äga förordna extra läkare, borde fördenskill utbytas mot rätt för fångvårdsstyrelsen att efter i varje fall av Kungl. Maj:t lämnat medgivande förordna två förste läkare med arvode, motsvarande lön enligt löneklass 27 med därå utgående rörligt tillägg och kristillägg. Då dessa läkare, för vilka arvodet enligt denna beräkning skulle inklusive tillägg å G-ort uppgå till 13 200 kronor för en var, ej komme att vara i arbete hela året, beräknade styrelsen den sammanlagda kostnaden för deras avlönande till 15 000 kronor.

Avlöningen till läkarna å Håga föreslår styrelsen beräknad efter högre dyrort än denna anstalt tillhör. Härom anföres.

Enligt förevarande förslag skulle överläkarna å Långholmen och Håga vara i lönehänseende likställda (lönegrad 28). Att låta avlöningen till överläkaren och övriga läkare vid Håga utgå efter C-ort — den dyrort Håga tillhör — skulle emellertid bliva obilligt, så länge dessa läkare icke kunna erhålla bostad å Hall. Av denna anledning har i årets statsverksproposition föreslagits, att nu utgående arvoden till läkarna å Hall, vilka ha sin bostad i Stockholm, skola utgå efter Stockholms dyrortsgrupp. Därest överläkaretjänsten å Håga genom att uppföras såsom ordinarie blir en anställning av fast natur, torde lönen för densamma lämpligen böra bestämmas efter den plats, där åtminstone efter hand bostad bör kunna beredas, nämligen Södertälje stad, som är F-ort. Samma synes böra gälla övriga läkartjänster. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t beträffande annan personal vid Hallanstalten medgivit liknande jämkningar i fråga om dyrortsgrupperingen.

I anslutning härtill föreslås, att hyresersättningen till chefläkaren å Håga bestämmas till 2 800 kronor.

Vad angår den ersättning för varje verkställd undersökning, som fortfarande skulle utgå för sinnesundersökning av häktade i Växjö och Visby, finner fångvårdsstyrelsen den föreslagna höjningen av ersättningsbeloppet från 70 kronor till 100 kronor otillräcklig. Styrelsen framhåller i detta hänseende, att undersökningarna beträffande de häktade i allmänhet torde vara både svårare och mera tidskrävande än undersökningarna beträffande de på fri fot varande. Då ersättningen för undersökning av häktade för närvarande utginge med högre belopp än beträffande icke häktade — 70 resp. 60 kronor — borde enligt styrelsens mening ersättningen för undersökning av häktade i Växjö och Visby utgå med 125 kronor för varje undersökning.

Innebörden av fångvårdsstyrelsens förslag beträffande läkarbefattningarna framgår av följande sammanställning.

Sinnessjuk- avdelning m. m.	Nuvarande organisation (arvdestjänster)	Föreslagen organisation
Långholmen....	1 sinnessjukläkare (heltid) 3 bitr. , , 1 , läkare ,	1 överläkare av 2:a klass.... A 28 2 förste läkare A 28 1 andre , Eo 26
Håga	1 sinnessjukläkare (heltid) 2 bitr. , ,	1 överläkare av 2:a klass.... A 28 1 förste läkare A 28 1 andre , Eo 26
Malmö	1 sinnessjukläkare 1 bitr. , 1 , läkare (heltid)	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare A 28
Härnösand	1 sinnessjukläkare	1 överläkare av 3:e klass.... A 27
Jönköping.....	1 läkare för all sjukvård	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare A 28
Västervik	1 läkare för all sjukvård 2 bitr. sinnessjukläkare	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare A 28
Växjö.....	1 ,	1 sinnessjukläkare arvode höjd taxa
S:t Olofs sjukhus	1 läkare	1 läkare höjd taxa
I övrigt.....		1 förste läkare arvode
S:a	18 läkare	17 läkare

Fångvårdsstyrelsens förslag innefattar även att kanslipersonalen vid sinnessjukavdelningarna skall utökas med 2 socialassistenter i Eo 6 (Malmö och Jönköping) och 3 skrivbiträden i Eo 2 (Härnösand, Västervik, Jönköping) samt att medel ställes till förfogande för skrivhjälp åt läkarna i Växjö och vid S:t Olofs sjukhus i Visby.

Kostnaderna för den sålunda föreslagna personalorganisationen har fångvårdsstyrelsen beräknat till i runt tal 209 500 kronor fränsett rörligt tillägg och kristillägg. Av detta belopp skulle 195 300 kronor komma på läkarpersonalen och 14 200 kronor på kanslipersonalen. I kostnaderna för läkarpersonalen ha inräknats hyresersättningar med 15 800 kronor, kostnader för vikarier under semester och viss sjukledighet med 28 000 kronor samt kostnader för utlåtanden av läkarna i Växjö och Visby med 5 000 kronor, därav

1 000 kronor för skrivhjälp. I det för kanslipersonalen beräknade beloppet ingå kostnader för semester- och sjukvikarier med 1 500 kronor.

Över fångvårdsstyrelsens förslag ha efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden, interneringsnämnden, direktionen för S:t Olofs sjukhus i Visby, sinnessjukläkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar å Långholmen och Håga samt i Malmö, Härnösand, Jönköping, Västervik och Växjö, svenska psykiatriska föreningen och Sveriges läkarförbund. Interneringsnämnden och sinnessjukläkaren i Västervik ha lämnat förslaget utan erinran. Sveriges läkarförbund har icke ingått i närmare granskning av den föreslagna personalorganisationen. I övrigt innefatta yttrandena åtskilliga erinringar mot förslaget i denna del.

Statskontoret har sålunda icke kunnat finna, att de å överläkarna vid Långholmen och å Håga ankommande arbetsuppgifterna motiverade inrättande av överläkarbefattningar av andra klass. I likhet med övriga överläkartjänster borde de uppföras som överläkarbefattningar av tredje klass. Ifrågavarande tjänster borde vidare, i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag om evalvering i lönegrad av de till överläkarna vid statens sinnessjukhus utgående naturförmånerna (tjänstebostad), tills vidare uppföras på extra ordinarie stat. Den till överläkarna föreslagna hyresersättningen syntes enligt ämbetsverkets mening böra bestämmas till högst de av fångvårdsstyrelsen angivna beloppen, varigenom möjlighet komme att finnas att närmare anpassa ersättningarna efter hyreskostnaderna å respektive överläkares stationeringsorter. Hyresersättningen syntes böra bestridas från fastighetsfonden. I detta sammanhang har statskontoret vidare — under erinran att överläkaren å Långholmen förutsatts skola fortfarande tjänstgöra även som lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet — funnit att frågan om storleken av den särskilda ersättning som utgår för nämnda uppdrag borde upptagas till omprövning i samband med den nu förordade löneregleringen. Beträffande anslagsbehovet för läkare, som efter medgivande av Kungl. Maj:t skulle kunna tillfälligt förordnas, har statskontoret uttalat, att medel syntes, i avbidan på verkningarna av den föreslagna omorganisationen, böra beräknas för anställande av en extra läkare.

Statskontoret har även framställt erinringar rörande förfarandet vid tillsättande av förste och andre läkare samt angående ersättningen för undersökning i särskilda fall och beräkningen av kostnaderna för läkarvikarier. Härom anför statskontoret närmare:

Statskontoret kan icke biträda förslaget, att tjänsterna som förste och andre läkare vid fångvårdens undersökningsavdelningar skola tillsättas av fångvårdsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande. Då dessa befattningar äro placerade i lönegrad A 28, respektive Eo 26, torde det i enlighet med de principer, som i allmänhet tillämpas vid tjänstetillsättningar inom statsförvaltningen, böra ankomma på Kungl. Maj:t att tillsätta desamma. Enligt statskontorets mening synes jämväl böra tagas under övervägande, huruvida icke medicinalstyrelsens nuvarande befogenhet att tillsätta förste och andre läkare vid statens sinnessjukhus bör överflyttas å Kungl. Maj:t.

Då undersökningarna beträffande häktade enligt fångvårdsstyrelsen i allmänhet vore såväl svårare som mera tidskrävande än sinnesundersökning av icke häktade, borde den särskilda ersättning för dylika undersökningar, som i vissa fall alltjämt skulle utgå, bestämmas till något högre belopp än den av medicinalstyrelsen för icke häktade föreslagna ersättningen, 100 kronor. Fångvårdsstyrelsen har därför förordat en ersättning av 125 kronor för varje undersökning. Statskontoret har för sin del icke blivit övertygat om att tillräckliga skäl föreligger för en förhöjning av ersättningen till detta belopp. Ämbetsverket föreslår fördenskull, att jämväl ersättningen för undersökning av häktad, i enlighet med vad medicinalrådet Björck föreslagit i sin i ärendet avgivna promemoria, bestämmas till 100 kronor.

Slutligen må framhållas, att fångvårdsstyrelsen beräknat ersättningen till vikarier för läkarna under semester och viss sjukledighet till 28 000 kronor för år. Enligt statskontorets mening torde förevarande ersättningsbelopp medgiva en icke obetydlig reduktion.

Vad angår kanslipersonalen har statskontoret icke funnit anledning till annan erinran än att socialassistenterna enligt ämbetsverkets mening borde uppföras i samma lönegrad som föreslagits för motsvarande befattningshavare vid sinnessjukhusens undersökningsstationer eller Eo 7.

Lönenämnden har — under uttalande att ordinarie läkartjänster icke borde inrättas med mindre motsvarande anordning godkändes för sinnessjukhusens del — för sin del förordat, att ledningen av undersökningsverksamheten normalt anförtröddes förste läkare i A 28. Chefstjänsten å Långholmen har dock lönenämnden funnit böra inrättas som överläkarbefattning i A 27. I denna del anför nämnden:

Beträffande Långholmen synas dock skäl föreligga för inrättandet av en överläkartjänst. Lönenämnden vill fästa uppmärksamheten vid att fångvårdsstyrelsens förslag innebär, att överläkartjänsten å Långholmen skulle — genom förekomsten av hyresersättning — placeras i högre löneställning än direktörstjänsten därstädes (A 28). Även i pensionshänseende skulle den förre bli förmånligare ställd än den senare, enär överläkare av 2:a klass med avseende å pension anses tillhöra lönegrad A 29. Detta faktiska försteg i avlöningshänseende för överläkaren framför direktören komme emellertid att förefinnas, även om överläkaren hänfördes till lägsta överläkargraden (A 27), ehuru detsamma i sistnämnda fall bleve mindre markerat och i varje fall skulle i viss mån motverkas av jämställdhet i pensionshänseende. Lönenämnden finner sig med hänsyn till det anförda och under förutsättning, att en överläkartjänst anses böra inrättas för undersökningsväsendet å Långholmen, böra förorda, att denna tjänst icke hänföres till högre lönegrad än A 27 (överläkare av 3:e klass), varvid tjänstinnehavaren förutsättes utöver lön åtnjuta hyresersättning.

Lönenämnden har i anslutning härtill fäst uppmärksamheten på att ett realiserande av fångvårdsstyrelsens förslag om inrättande av överläkartjänster skulle medföra ett flertal särbestämmelser såväl i avlönings- som pensionshänseende. Beträffande kanslipersonalen har lönenämnden i likhet med statskontoret förordat, att socialassistenterna placeras i Eo 7. I övrigt har fångvårdsstyrelsens förslag icke föranlett särskilt uttalande från nämndens sida.

Övriga myndigheter och sammanslutningar, som i sina yttranden behandlat fångvårdsstyrelsens förslag till personalorganisation, ha i allmänhet förordat utökning av antalet befattningshavare och högre löneställning såväl beträffande läkarpersonalen som kanslipersonalen.

Beträffande antalet läkartjänster har sålunda t. f. sinnessjukläkaren å Långholmen med utgångspunkt från att vissa chefläkare icke skulle medhinna medeltalet 50 utlåtanden per år samt att antalet årliga undersökningar för hela riket skulle komma att stiga över 800 ansett erforderligt att inrätta ytterligare två förste läkarbefattningar. Ur rekryteringssynpunkt borde vidare finnas fyra andre läkartjänster. Även sinnessjukläkaren i Malmö, som funnit att minst tre läkare borde tilldelas avdelningen därstädes, anser antalet andre läkarbefattningar för knappt tillmätt. Sinnessjukläkaren å Håga har förklarat, att behov icke föreläge av andre läkare vid denna avdelning, men ifrågasatt, att de föreslagna andre läkarbefattningarna ersattes av förste läkartjänster. Anställande av en förste läkare vid avdelningen i Härnösand har vidare ifrågasatts av sinnessjukläkaren därstädes.

Den föreslagna löneställningen för överläkarna anses på flera håll icke tillfredsställande bland annat vid en jämförelse med motsvarande tjänster inom den statliga sinnessjukvården. Nämda förhållande har särskilt understrukits av sinnessjukläkaren i Malmö, som funnit att överläkarna i A 27 skulle få sämre ekonomisk ställning än överläkarna av tredje klass vid statens sinnessjukhus. T. f. sinnessjukläkaren å Långholmen har föreslagit, att cheftjänsterna vid Långholmen, Håga och Malmö göras till överläkartjänster av första klass, medan åter uppflyttning av vissa cheftjänster till överläkare av andra klass — såsom minimifordran — förordats av sinnessjukläkaren i Jönköping. Svenska psykiatriska föreningen har funnit det särskilt anmärkningsvärt att icke ens chefläkaren å Långholmen placerats i A 29. Sinnessjukläkaren i Växjö har yrkat att det fasta arvodet till denne läkare höjes till 2 000 kronor. Slutligen har sinnessjukläkaren å Håga ansett, att avlöningarna till läkarna därstädes, så länge dessa måste vara bosatta i Stockholm, skola beräknas efter I-ort.

De i yttrandena framställda kraven på utökning av och förbättrade löneförmåner för kanslipersonalen avse utökning av antalet socialassistenter, som borde placeras i Eo 7 — enligt psykiatriska föreningen i Eo 10 — samt inrättande av kontorsbiträdes- och kanslibitträdesbefattningar i stället för skrivbiträdesbefattningar. Behovet av ytterligare personal har särskilt understrukits av t. f. sinnessjukläkaren å Långholmen samt sinnessjukläkarna å Håga och i Malmö. De två förstnämnda sinnessjukläkarna ha även förordat anställande av sjuksköterskor. Enligt läkaren å Håga borde för varje undersökningsavdelning anställas en i laborationsteknik kunnig sjuksköterska samt för varje undersökningsläkare en socialassistent och ett skrivbiträde. Direktionen för S:t Olofs sjukhus i Visby har ansett, att ett belopp av 1 200 kronor borde utöver vad fångvårdsstyrelsen i sådant hänseende beräknat ställas till förfogande för extra skrivhjälp åt undersökningsläkaren därstädes.

Fångvårdsstyrelsens förslag beträffande läkarpersonalen vid fångvårdens undersökningsavdelningar överensstämmer i princip med medicinalstyrelsens motsvarande förslag beträffande de undersökningsstationer för tilltalade på fri fot, vilka äro avsedda att anknytas till vissa sinnessjukhus. Såväl fångvårdsstyrelsen som medicinalstyrelsen ha ansett, att läkarna vid fångvårdens och sinnessjukvårdens undersökningsväsende i lönehänseende skola vara jämställda. I den inledningsvis omförmälda propositionen nr 239 har jag uttalat (s. 70), att de av nämnda myndigheter framlagda förslagen till undersökningsstationernas organiserande syntes mig i allt väsentligt böra följas samt att det vore särskilt betydelsefullt att läkartjänsterna inom de båda organisationerna i möjligaste mån bleve likartade med avseende å såväl tjänste- och löneställning som beträffande arbetsuppgifterna.

Förslag rörande läkarpersonalen vid den tillämnade undersökningsorganisationen för tilltalade på fri fot kommer att anmälas senare denna dag av chefen för socialdepartementet. Detta förslag ansluter sig till vad medicinalstyrelsen härutinnan föreslagit med den avvikelsen att samtliga tjänster tills vidare uppföras på extra ordinarie stat; det upptager alltså befattningar såsom överläkare i lönegraderna Eo 28 resp. Eo 27 samt såsom förste och andre läkare i Eo 28 resp. Eo 26. Överläkartjänsterna äro förenade med rätt till hyresersättning. I enlighet med vad nyss anförts angående överensstämmelse i lönehänseende mellan läkarna vid fångvårdens och sinnessjukvårdens undersökningsväsende förordar jag, att läkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar med undantag av avdelningen i Växjö erhålla motsvarande inplacering i löneskalan.

Vid sinnessjukvårdens undersökningsorganisation kommer att föreslås endast en överläkare i lönegrad Eo 28, nämligen vid den till psykiatriska sjukhuset förlagda undersökningsstationen, vilken station med hänsyn till sin storlek ställer särskilda krav på chefläkarens erfarenhet och organisationsförmåga. Bland fångvårdens undersökningsavdelningar intager avdelningen å Långholmen en motsvarande särställning. I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag bör därför chefläkaren därstädes likaledes erhålla ställning såsom överläkare i lönegrad Eo 28. En dylik befattning föreslås av styrelsen även för sinnessjukavdelningen å Håga. Detta förslag motiveras icke av undersökningsarbetets omfattning vid avdelningen utan därav att Hågaanstalten är fångvårdens största sinnessjukavdelning. Avdelningen är huvudsakligen avsedd för straffriförklarade och drives såsom sinnessjukhus med försöksutskrivningar direkt från anstalten. Sinnessjukläkaren därstädes är chefläkare även vid förvarings- och interneringsanstalten å Hall, till vilken anstalt Hågaavdelningen i administrativt hänseende är ansluten. Med hänsyn till det ansvar och arbete, som åvilar denne läkare, har chefläkartjänsten alltsedan Hallanstaltens inrättande varit i lönehänseende likställd med sinnessjukläkartjänsten å Långholmen (jfr II ht 1945 s. 101). Någon anledning att nu försätta ifrågavarande läkare i sämre läge än sinnessjukläkaren å Långholmen föreligger ej. Därest Hågaavdelningen, såsom strafflagberedningen föreslagit,

kommer att administrativt frigöras från Hallanstalten och ställas under självständig ledning av sinnessjukläkaren, kommer denne att tilläggas ytterligare uppgifter av administrativ natur samtidigt som han torde komma att bibehållas åtminstone såsom psykiater vid förvarings- och interneringsanstalten. På grund av det anförda förordar jag, att en överläkartjänst i Eo 28 inrättas även vid Håga.

Överläkarna vid övriga undersökningsstationer — fränsett den för kvinnor avsedda stationen i Växjö, där undersökningsverksamheten är av mindre omfattning — torde, i analogi med vad som föreslås för motsvarande befattningshavare vid undersökningsstationerna för icke häktade, böra i överensstämmelse med vad fångvårdsstyrelsen föreslagit erhålla ställning såsom överläkare i Eo 27. Styrelsens förslag beträffande den fast anställda läkarpersonalen i övrigt, vilket förslag uppgjorts på grundval av den nuvarande undersökningsfrekvensen vid fångvårdens sinnessjukavdelningar, har ej heller givit mig anledning till erinran. I enlighet härmed torde böra inrättas 6 befattningar såsom förste läkare och 2 befattningar såsom andre läkare. Fördelningen av dessa läkartjänster på de olika undersökningsstationerna torde få ankomma på Kungl. Maj:t. För tillgodoseende av härutöver uppkommande behov av läkarpersonal, synes medel böra beräknas för en förste läkare med arvode motsvarande lön enligt 27 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Liksom hittills bör emellertid Kungl. Maj:t äga i mån av behov anställa ytterligare läkarpersonal i arvodestjänst.

Frågan om beräkning i dyrortshänseende av avlöningen till läkarna vid Håga torde få prövas i vanlig ordning.

Mot storleken av de för överläkarna föreslagna hyresersättningarna har jag ej funnit anledning till erinran; dock bör ersättningen till överläkaren vid Hågaanstalten anpassas efter den dyrort som lägges till grund för beräkningen av denne befattningshavares lön. Såsom statskontoret föreslagit bör möjlighet hållas öppen att inom ramen av de föreslagna ersättningsbeloppen anpassa samtliga överläkares hyresersättningar efter de verkliga hyreskostnaderna. I enlighet med vad som hittills tillämpats i fråga om gäldande av dylik ersättning torde hyresersättningarna böra bestridas från vederbörande avlöningsanslag.

Enligt hittills tillämpad ordning tillsätter medicinalstyrelsen förste och andre läkare vid sinnessjukhusen. Beträffande de läkartjänster i samma lönegrader, som skulle inrättas vid sinnessjukvårdens undersökningsstationer, har chefen för socialdepartementet, enligt vad jag inhämtat, icke funnit skäl föreslå annan ordning för tillsättningen. I analogi härmed torde tillsättning av förste och andre läkare vid fångvårdens undersökningsstationer böra ankomma på fångvårdsstyrelsen, varvid dock — liksom för närvarande sker vid tillsättandet av fångvårdens läkarbefattningar — samråd bör ske med medicinalstyrelsen. Endast överläkarbefattningarna böra alltså tillsättas av Kungl. Maj:t.

Den av statskontoret väckta frågan om reglering av det arvode som utgår

till sinnessjukläkaren å Långholmen i dennes egenskap av lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet torde icke böra upptagas till prövning i detta sammanhang. Ifrågavarande spörsmål sammanhänger bland annat med frågan om inrättande av en professur i rättspsykiatri vid institutet (jfr VIII ht 1945 s. 184, 188).

Av de nuvarande arvodesbefattningarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar skulle enligt det nu framlagda förslaget endast befattningen i Växjö bibehållas. Anledning att ändra det med denna befattning förenade arvodet, 1 000 kronor, torde ej föreligga. Däremot bör, såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit, höjning ske av den ersättning för varje verkställd undersökning, som fortfarande skulle utgå till läkarna vid stationen i Växjö och vid S:t Olofs sjukhus i Visby. På de av styrelsen anförda skälen föreslår jag, att ersättningen bestämmas till 125 kronor.

Fångvårdsstyrelsens förslag beträffande undersökningsstationernas kanslipersonal, innefattande utökning av denna personal med 2 extra ordinarie socialassistenter och 3 extra ordinarie biträden, har ej givit mig anledning till erinran. Socialassistenterna böra dock, såsom både statskontoret och lönenämnden förordat, erhålla samma lönegradsplacering som motsvarande befattningshavare vid sinnessjukvården d. v. s. i Eo 7. De nu å fångvårdens sinnessjukavdelningar tjänstgörande socialassistenterna, vilka äro fyra till antalet och placerade i Ex 6, böra samtidigt överföras till extra ordinarie stat och placeras i 7 lönegraden. Vad angår biträdesbefattningarna torde de biträden, som få sig anförtrödda mera kvalificerade uppgifter, böra erhålla ställning såsom kontorsbiträden i Eo 4. En dylik placering bör därför givas de tre nya biträdena samt dessutom fyra biträden, som nu äro placerade i Eo 2. Jag förutsätter därvid, att frågan om biträdenas lönegradsplacering kommer att tagas under omprövning av 1944 års personalutredning.

Årskostnaderna för den nu föreslagna läkarpersonalen vid fångvårdens undersökningsstationer kunna, fränsett kristillägg, beräknas till 222 300 kronor. I detta belopp ingå hyresersättningar till överläkare med 16 000 kronor, vikariatskostnader med 25 000 kronor, rörligt tillägg med 21 000 kronor och kostnader för utlåtanden av läkarna i Växjö och Visby med 5 000 kronor. Då motsvarande kostnader för de nuvarande sinnessjukavdelningarna vid fångvården utgöra i runt tal 137 000 kronor, däri inberäknat dyrtidstillägg 18 000 kronor, bliva merkostnaderna (222 300 — 137 000) 85 300 kronor. Härtill komma merkostnaderna för den föreslagna utökningen av kanslipersonalen med 17 000 kronor, däri inberäknat rörligt tillägg, 2 000 kronor, men ej kristillägg.

Den nya organisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet har i propositionen nr 239 föreslagits skola träda i verksamhet från och med den 1 januari 1946. I enlighet härmed bör, såsom inledningsvis nämnts, ändrad beräkning ske av de under andra huvudtiteln uppförda anslagen till Medikolegala besiktningar, Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Anslaget till **Medikolegala besiktningar** är i gällande riksstat uppfört med 60 000 kronor. Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1943/44 till 108 300 kronor, varav i runt tal 60 000 kronor utgjorde kostnader för sinnesundersökningar av tilltalade på fri fot och 48 300 kronor kostnader för rättsmedicinska obduktioner m. m. Av förstnämnda kostnader kunna i enlighet med vad nyss sagts omkring hälften beräknas bortfalla under nästa budgetår. Kostnaderna för rättsmedicinska obduktioner m. m. bestridas numera delvis från anslagen till den från och med den 1 januari 1945 nyinrättade rättsläkarstationen i Stockholm. Med hänsyn till den senast redovisade belastningssiffran synes emellertid anslaget till medikolegala besiktningar för nästa budgetår icke böra nedsättas med mer än 10 000 kronor eller till 50 000 kronor.

Anslaget till **Fångvårdsanstalterna: Avlöningar** har i riksstatsförslaget för nästa budgetår uppförts med 4 320 000 kronor. Den för anslagets disponerande föreslagna avlöningsstaten upptager 2 204 300 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän, 236 500 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 382 300 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 496 900 kronor till rörligt tillägg. Den nu förordade omorganisationen av fångvårdens sinnessjukavdelningar påverkar beräkningen av samtliga anslagsposter utom ordinarieposten.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ha kostnaderna för de arvodestjänster som efter omorganisationen skulle ersättas med lönegradsplacerade tjänster, inberäknat kostnader för vikarier, beräknats till 92 110 kronor. Enär två biträdande läkare numera enligt Kungl. Maj:ts medgivande ersatts med biträdande sinnessjukläkare (jfr prop. nr 239 s. 20), vilken anordning torde bli va erforderlig även för tiden den 1 juli—den 31 december 1945, bli va motsvarande kostnader för första halvåret av budgetåret 1945/46 47 500 kronor. (Arvodena till sinnessjukläkaren och de biträdande sinnessjukläkarna vid Håga ha därvid beräknats efter samma grunder och efter samma dyrort som arvodena till motsvarande läkare å Långholmen, d. v. s. till 9 540 kronor resp. 8 580 kronor; jfr II ht 1945 s. 101.) Under andra halvåret bortfalla dessa kostnader helt. I anslagsposten ingår vidare ett belopp av 24 000 kronor till ersättningar åt de icke heltidsanställda läkarna för sinnesundersökningar enligt taxa m. m. samt kostnad för renskrivning av utlåtanden däröver. I nästa budgetårs stat bör för första budgethalvåret upptagas hälften av detta belopp, 12 000 kronor, och för andra halvåret 2 500 kronor, motsvarande hälften av det belopp som efter omorganisationen beräknas bli va erforderligt för ersättningar varom nu är fråga (endast till läkarna i Växjö och Visby). De i statsförslaget beräknade kostnaderna för nu angivna ändamål ($92\,110 + 24\,000$) 116 110 kronor kunna alltså såvitt avser förevarande anslagspost nedsättas till $(47\,500 + 12\,000 + 2\,500)$ 62 000 kronor. Anslagspostens belopp torde följaktligen böra bestämmas till $(236\,500 - 116\,110 + 62\,000 = 182\,390)$ 182 400 kronor.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör utöver det i årets statsverksproposition beräknade beloppet upptagas hälften av årskostnaderna, fränsett rörligt tillägg och kristilllägg, för de nya läkartjänsterna och den föreslagna utökningen av kanslipersonalen eller 105 200 kronor. Posten uppföres alltså med (1 382 300 + 105 200) 1 487 500 kronor.

Motsvarande ökning under anslagsposten till rörligt tillägg blir 11 900 kronor, varför posten bestämmes till (496 900 + 11 900) 508 800 kronor.

Enligt denna beräkning skulle anslagets slutsumma för nästa budgetår bliva (2 204 300 + 182 400 + 1 487 500 + 508 800) 4 383 000 kronor, vilket innebär en höjning av det i statsverkspropositionen begärda beloppet med 63 000 kronor.

Den föreslagna personalorganisationen vid undersökningsstationerna föranleder vidare vissa ändringar i fångvårdsanstalternas personalförteckning utöver vad som föreslagits i årets statsverksproposition.

Anslaget till **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst**, i statsverkspropositionen beräknat till 105 000 kronor, bör slutligen nedsättas med hälften av årskostnaderna för nu utgående dyrtidstillägg å arvoden till läkare vid fångvårdens sinnessjukavdelningar eller med 9 000 kronor till 96 000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med ändring av tidigare i årets statsverksproposition beträffande anslagen till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst framlagda förslag, föreslå riksdagen att

*dels till Medikolegala besiktningar för
budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsan-
slag av kronor 50 000;
dels godkänna följande personalförteckning för fångvårds-
anstalterna:*

Personalförteckning.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 direktör av 1:a klass	A 28
6 direktörer av 2:a klass	A 26
1 förste pastor och överlärare	A 26
8 direktörer av 3:e klass	A 24
4 pastorer och förste lärare	A 24
2 kamrerare	A 22
1 arbetsassistent	A 21

Kungl. Maj:ts proposition nr 240.

Befattning.	Lönegrad.
2 assistenter av 1:a klass	A 20
12 assistenter av 2:a klass	A 18
3 kronohäktesföreståndare av 1:a klass	A 18
1 lantbruksinspektor	A 17
11 assistenter av 3:e klass	A 16
8 kronohäktesföreståndare av 2:a klass	A 16
4 kronohäktesföreståndare av 3:e klass	A 15
1 föreståndare vid fångkoloni	A 15
5 uppsyningsmän av 1:a klass	A 12
5 lärare i yrkesämne	A 12
10 uppsyningsmän av 2:a klass	A 10
5 yrkesmästare av 1:a klass	A 10
27 yrkesmästare av 2:a klass	A 8
47 överkonstaplar	A 8
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör	A 7
402 vaktkonstaplar	A 6
4 första vaktfruar	A 6
36 vaktfruar	A 3

Tjänstemän å övergångsstat.

2 direktörer av 3:e klass	A 24
1 assistent av 1:a klass	A 20
1 uppsyningsman av 2:a klass	A 10
2 överkonstaplar	A 8
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 överläkare	Eo 28
6 förste läkare	Eo 28
4 överläkare	Eo 27
2 andre läkare	Eo 26

Anm. 1. Kronohäktesföreståndarbefattningarna av 2:a klass vid kronohäktena i Jönköping och Falun må icke besättas så länge respektive å övergångsstat uppförda direktörer av 3:e klass kvarstå i tjänst.

Anm. 2. Antalet ordinarie vaktfruar må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktfrubefattningar hållas obesatta vid statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter.

Anm. 3. De i personalförteckningen upptagna extra ordinarie tjänsterna skola inrättas från och med den 1 januari 1946.

dels fastställa följande avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 2 204 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 182 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal, <i>förslagsvis</i>	» 1 487 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 508 800

Summa kronor 4 383 000;

dels till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av kronor 4 383 000;
dels ock till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av kronor 96 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Stig Hiljding.